

Kaubad ja nimed

Täna, sooja suve hakul, mil hing ja ihu karastust nõuavad, püüame kindlaks teha, milline on õige kali ja mis vaid püüab seda matkida.

Karastusjooke on soojal suvepäeval hea rüübata, paraku on osa neist vaid nime poolest karastavad. Mitte et nad tingimata halvad oleksid, mõni maitseb koguni väga hästi, kuid neid oleks siiski täpsem nimetada vedelateks maiustusteks. Igaüks teab aga, et maiustustega liialdada pole hea ning lisaks ei kustuta need janu.

Tänapäeval pole kirjade kaupluselettide vahel kerge orienteeruda, ja kes just ei soovi kõike algusest peale ise kasvatada ja valmistada, peab pakutavate kaupade osas paratamatult natuke eeltööd tegema.

On kaupu, mille puhul seasusesõna ütleb täpselt, kuidas neid nimetada tuleb. Näiteks mahl ongi vaid sajabrotsendiline mahl, millele pole lisatud suhkrut ega säilitusaineid. Muidu on tegu nektari, mahlajoogi või veel millegi muuga.

Mõistete maailm on meil paraku hästi reguleeritud vaid siis, kui Euroopa seda nõuab. Muudel juhtudel võib olla nii või naa. Kalja puhul siis pigem naa, sest Lääne-Euroopa seda jooki ei tunne ega mõista loomulikult ka vajadust seal midagi reguleerida.

VIVIKA VESKI

LUGEJA KÜSIB

Söödikud söögipeedi kallal

Kahel viimasel aastal on minu peete õginud mingid söödikud. Mullu kevadel sõid nad ligi kolmandiku taimi ära nende tärkamise ajal. Allesjäänud taimedel oli hiljem näha leheservades palju suuri korrapäratuid särke ning nad põdesid kaua, enne kui uue kasvujõu kätte said.

Tunamullu tulid söödikud hiljem – vanematele taimedele. Lehe alumisel küljel närisid kollakasrohelist punaka peaga ussikesed. Lehtedel oli näha kilejaid laike ja augukeisi, osa lehti oli roodudeni paljaks söödud. Kuidas neid elukaid tõrjuda?

Vastab

VÄINO PALLUM

Peedilehti hävitasid raisamardikad, kirju-kilpmardikas ja nende tõugud. Raisamardikaid on mitu liiki: tuunjais raisamardikas (*Aclypea opaca*), peedi-raisamardikas (*Silpha obscura*) ja must raisamardikas (*Aclypea undata*). Nad on 10–15 mm pikkused, pruunikad kuni mustjad pronksja läikega mardikad.

Peamist kahju teevad aga nende vilkad tõugud. Nad on lameda ribilise kehaga, porikarva mustad, täiskasvanult kuni 20 mm pikkused, meenuvad kakandit.

Kevadel ronivad kulu ja mullatükide all talvitunud mardikad välja ning toituvad algul maltsalistel umbrohtudel, seejärel munevad mulda. Koorunud tõugud söövad siis ära tärkava peedi idulehed. Nad toituvad peamiselt öösiti. Hiljem närivad lehtede alapinnal.

Valmikud ehk mardikad närivad aga lehtede servadele rābaldunud äärtega särke ja lehelabasse ebakorrapäraseid auke. Noortel taimedel jäävad lehtedest järgi üksnes vars ja leherood.

Mardika söögijäljed on mustad, tõukude omad rohelised. Kahjurile on soodne soe ja kuiv kevad, kerge muld, tuulevarjuline koht ja umbrohtude rohkus peenramaal.

Kirju-kilpmardikas (*Cassida nebulosa*) ja tema vanemad tõugud närivad peedi lehtedesse ümaraid augukeisi, arvukal esinemisel skeleteeri-

Kirju-kilpmardikas närib lehtedesse augukeisi.

vad lehti ja tekitavad taimel kasvupäetuse. Noored äsjakoorunud tõugud toituvad lehtede alumisel poolel grupiviisi ja tekitavad akensööma – lehe ülemine kattedekude jääb terveks. Tõugud on kollakasrohelist, punaka peaga. Keha külgedel on neil hamulised ogad, tagakeha tipul kaks pikka jätket.

Mardikad on 5–7 mm pikkused kollakaspruunid, lameovaalsed, kilbitaoliste kattetiivadega. Nad ilmuvad talvituskohtadest varakult ja toituvad maltsalistel umbrohtudel. Hiljem munevad peedi, spinati ja maltsa lehtede alumisele küljele helekollased, 0,5 mm suurused munad, 8–20 muna ühte kogumikku. Munakogumikke kaatab hanguv lima (moodustub kiletaloline kate).

Koorunud tõugud nukkuvad toitumise lõpetamisel lehtede alaküljel rippuvas asendis.

Ilmunud noormardikad närivad mõne aja lehti siirduvad siis taimejäätmete ja kulu alla talvituma.

Raisa- ja kilpmardika kahjustuse ärahoidmiseks pidage kinni viljavaheldusest ja vältige aiamaa umbrohtumist. Harige peetide reavaheid korduvalt ja kobestage mulda taime ümber.

Esimeste kahjustustunnuste ilmnemisel pritsige taimi NeemAzal-T/S-iga (30–50 ml/10 l). Kahjurite arvukal esinemisel pritsige peeditaimi Actara 25 W-ga (1–2 g/10 l), Fastac 50ga (8–10 ml/10 l), Decis 2,5 ECga (6 ml/10 l) või Karate Zeoniga (3–5 ml/10 l). Tõrjeks pritsige õhtul hilja.